

PERSPEKTIVE MODELA: MEDIJACIJA IZMEĐU ŽRTVE I MALOLJETNOG POČINITELJA KAZNENOG DJELA U KAZNENOPRAVNOM SISTEMU FEDERACIJE BOSNE I HERCEGOVINE

Pregledni naučni rad

Primljeno/Received: 20. 04. 2018.

Prihvaćeno/Accepted: 10. 01. 2019.

Karolina TADIĆ-LESKO
Janja MILINKOVIĆ

Sažetak

Inspiracija za rad i problem(i) koji se radom oslovljava(ju): Prvi koraci za razvijanje Modela: Medijacija između žrtve i maloljetnog počinitelja kaznenog djela, napravljeni su zahvaljujući Federalnom ministarstvu pravde i Federalnom ministarstvu rada i socijalne politike. Temeljem Uredbe o primjeni odgojnih preporuka prema maloljetnicima čl. 49., i uz financijsku pomoć inozemnih pomagača, UNICEF-a i Save the Children-a, kreiran je Program edukacije stručnih osoba tijela skrbništva o stjecanju dodatnih znanja i vještina za vođenje postupka posredovanja/medijacije i primjene odgojnih preporuka i njihovog izvršenja.

Ciljevi rada (naučni i/ ili društveni): U prevenciji maloljetničkog prestupništva, model Medijacija između žrtve i maloljetnog počinitelja kaznenog djela fokusira se podjednako na žrtvu i zajednicu. Dakle, autori se osvrću na uspostavljanje socijalnog mira, omogućavanje emocionalnog poravnanja između žrtve i počinitelja, namirivanje nastale štete, te na promjene ponašanja počinitelja čime se unapređuje socijalna kontrola, što ujedno predstavlja i cilj ovog rada.

Metodologija/dizajn: Kako bi se postigli ciljevi rada, neophodno je bilo provesti fokusirano teorijsko istraživanje o Modelu Medijacije između žrtve i maloljetnog počinitelja kaznenog djela, uključujući socijalni i pravni osvrt na pravila koja tretiraju ovu problematiku. Pored navedenoga, istraživanje je obuhvatilo vrste metoda koje se najčešće koriste u izvansudskoj nagodbi. Polazna teorijska osnova rada temelji se na postavkama koje naglašavaju vršenje direktnog utjecaja na prestanak ponavljanja i činjenja kaznenih djela kroz emocionalno poravnanje, ugrađeno u sam proces restorativne pravde.

Ograničenja rada/istraživanja: Ograničenje ovog istraživanja ogleda se u nedovoljnom korištenju i nespremnosti relevantnih institucija za primjenu modela Medijacije između žrtve i maloljetnog počinitelja kaznenog djela.

Rezultati/Nalazi: Ističe se prednost modela kroz smanjenje recidivizma u odnosu na klasične sankcije jer se brže i jeftinije rješavaju posljedice kaznenog djela i dolazi se do uspostavljanja socijalnog mira i miroljubivog zajedničkog života u budućnosti.

Generalni zaključak: U zaključku se ukazalo na mogućnosti i perspektive primjene modela Medijacija između oštećenika i maloljetnog počinitelja kaznenog djela, kako bi se potakao izlaz Restorativne pravde iz teorijskih okvira u praktičnu kaznenopravnu primjenu FBiH i DB FBiH.

Opravljanost istraživanja/rada: Model Medijacija između oštećenika i maloljetnog počinitelja kaznenog djela u FBiH ušao je kroz Program edukacije o stjecanju posebnih znanja i kontinuiranom stručnom obrazovanju i usavršavanju osoba koje rade na poslovima prestupništva mladih i kaznenopravne zaštite djece i maloljetnika i pokrenut je od strane Federalnog ministarstva rada i socijalne politike FBiH u svrhu vođenja postupka posredovanja/medijacije u primjeni odgojnih preporuka prema maloljetnicima u FBiH.

Ključne riječi

restorativna pravda, medijacija, medijator

UVOD

Restorativna pravda ima povijest izgrađenu kroz tradiciju i običaje, gdje se konflikt među pojedincima promatrao kao kazneno djelo. Pojam engleske riječi *restore* znači vratiti u prijašnje stanje, ponovno, obnoviti, nadoknaditi, vratiti originalne vrijednosti, postaviti u početni položaj (Miroslavljević, 2010, str. 54). Dakle, za termin engleskog podrijetla *restorative justice*, nema službeno prihvaćenog prijevoda na jezike Bosne i Hercegovine. „U domaćoj literaturi koristi se pojam rekonstruktivni pristup, iako strani autori smatraju navedeni engleski termin jako dobrim budući da se radi o zdravorazumskom pristupu pravdi (što on u biti i jest jer osim pravne uključuje i psihosocijalnu pravicu) (Zehr, 1997, Žižak, 2006, u Miroslavljević, 2010, str. 54). Restorativna pravda se fokusira podjednako na žrtvu i zajednicu, i vraća socijalni mir, omogućava emocionalno poravnanje između žrtve i počinitelja, namiruje nastalu štetu i utječe na promjenu ponašanja počinitelja. U svijetu su razvijena četiri modela restorativne pravde: Medijacija između počinitelja i žrtve, Vijeće za reparaciju, Obiteljska grupna konferencija i Suđenje u krugu. Medijacija između žrtve i počinitelja, model je koji se najviše koristi u Europi i svijetu (prema: Miroslavljević, 2010, str. 77). Dakle, u modelu *Medijacija* fokus je na dijalogu između žrtve i počinitelja, a proces medijacije provodi stručna osoba koja je prošla obuku za provedbu postupka. „Medijacija, u smislu ovog zakona, postupak je u kojem treća neutralna osoba (medijator) pomaže strankama u nastojanju da postignu obostrano prihvatljivo rješenje spora“ (Zakon o postupku medijacije BiH, 2004).¹ Razvoj ovog modela restorativne pravde, u FBiH ušao

¹ Službeni glasnik BiH, br. 37/04.

je kroz Program edukacije o stjecanju posebnih znanja i kontinuiranom stručnom obrazovanju i usavršavanju osoba koje rade na poslovima prestupništva mladih i kazneno pravne zaštite djece i maloljetnika², pokrenut od strane Federalnog ministarstva rada i socijalne politike FBiH uz podršku UNICEF-a i Save the Children 2016. godine, a u svrhu vođenja postupka posredovanja/medijacije u primjeni odgojnih preporuka prema maloljetnicima u FBiH.

1. PRIKAZ MODELA: MEDIJACIJA IZMEĐU ŽRTVE I POČINITELJA

Model restorativne pravde: *Medijacija između žrtve i počinitelja* za koji su educirani medijatori iz FBiH i DB „pokrenut je u Hrvatskoj 2000. godine u Zagrebu, Splitu i Osijeku, a dosadašnja iskustva u implementaciji modela izvansudske nagodbe u Hrvatskoj govore o dobrim postignućima i poštovanju visokih kriterija i standarda kvalitete. Model je razvijen prema austrijskom modelu³ i njemačkom modelu⁴ (Koller-Trbović i Gmaz-Luški, 2006, str. 933-934). Shodno navedenom, isti model je repliciran na području FBiH i DB uz podršku mentorice (medijatorice) iz Republike Hrvatske. Osnovni fokus modela je „dijalog između počinitelja i žrtve, zadovoljavanje potreba žrtve, poticanje i razvoj empatije kod počinitelja, te njegov sveukupni rast i razvoj u smislu redukcije recidivizma u budućnosti (Umbreit, 2008). Postupak medijacije/posredovanja pruža priliku oštećeniku i počinitelju da se upoznaju uz pomoć medijatora. Oštećenik je u mogućnosti reći počinitelju o tjelesnom, emocionalnom i financijskom utjecaju zločina i primiti odgovore na dugotrajna pitanja o zločinu i počinitelju, te biti izravno uključen u izradu plana otplate duga. Ovaj postupak se razlikuje od klasične medijacije koja se prakticira u građanskim ili komercijalnim sporovima, jer su uključene obje strane u sporazum. Dakle, proces ne bi trebao biti posebno usredotočen na postizanje nagodbe, iako većina sesija, zapravo, rezultira potpisivanjem sporazuma o povratu sredstava (Bazemore, Umbreit, 2001, str. 2). Roditelji maloljetnog počinitelja mogu biti uključeni i prisutni u procesu medijacije (faza I i faza III ovog procesa). Sukladno ciljevima o primjeni odgojnih preporuka⁵ dat će se mogućnosti maloljetnom počinitelju kaznenog djela i oštećenom da riješe slučaj kroz dijalog koji treba dovesti do međusobnog razumijevanja. Dakle, daje se mogućnost počinitelju kaznenog djela da ispravi grešku ili vrati stvari pribavljene kaznenim djelom oštećeniku ili namirenje štete u visini vrijednosti stvari stečenih kaznenim djelom ili davanjem satisfakcije oštećeniku isprikom ili izvršenjem određene obveze u korist oštećenog, u korist druge osobe, lokalne zajednice. Također, aktivnim učešćem zajednice u pružanju pomoći u reintegraciji maloljetnog počinitelja kaznenog djela i oštećenog, doprinosi se u prevenciji maloljetničke delinkvencije. Dakle, postupak medijacije između oštećenika i počinitelja je dobrovoljan, i provodi se u korist obje strane u postupku, te nerijetko rezultira prestankom vršenja kaznenog djela.

² Službene novine Federacije BiH, br. 26/14.

³ Njem. Aussergerichtlicher Tausgleich

⁴ Njem. Toete-Opfer-Ausgleich

⁵ Uredba o primjeni odgojnih preporuka prema maloljetnicima, čl. 4., Službene novine Federacije BiH, br. 11/15.

2. KLJUČNI SUDIONICI U POSTUPKU POSREDOVANJA/MEDIJACIJE U PRIMJENI ODGOJNIH PREPORUKA PREMA MALOLJETNICIMA U FBiH I DB

Ključni sudionici u postupku medijacije su medijator, oštećenik i maloljetni počinitelj kaznenog djela, a središnja figura u postupku medijacije je oštećenik (žrtva).

Uloga medijatora u postupku posredovanja/medijacije je čuvanje procesa koji utječe na stvaranje ugodne atmosfere. Medijator je nositelj komunikacije, on jača autonomiju sudionika, suprotnih strana, kako bi sudionici zastupali njihove interese. Važne osobine medijatora su prihvatiti obje strane sa njihovim jakim i slabim stranama, uvažavati ih i poštovati. Također, medijator treba podržati strane u postupku kako bi iznijeli njihova mišljenja. Važno je da u cjelovitom procesu medijacije, od pripreme do okončanja postupka, medijator ostane nepristran. I to je za medijatore, stručnjake iz centara za socijalni rad zahtjevna uloga obzirom da su u redovitoj djelatnoj ulozi pomagačka struka, jer je njihova uloga savjetodavna. Prelazak iz jedne u drugu ulogu je iscrpljujuće za stručnjake, jer podrazumijeva osobnu i profesionalnu pripremu, kontinuirani rad na sebi, stalno vježbanje, educiranje, te zahtjeva povremene intervizijske sastanke i redovitu superviziju.

Oštećenik ili žrtva kaznenog dijela je središnja figura u procesu medijacije/posredovanja. On može u tijeku procesa izraziti ljutnju, govoriti o njegovim strahovima, očekivanjima i interesima. Sam proces nudi oštećenoj strani proradu emocionalnih i materijalnih posljedica kaznenog djela. Svakako, oštećenika se upoznaje s pravilima i on dobiva informacije gdje se može savjetovati o njegovim problemima, no proces medijacije prvenstveno nudi rješenje njegovog zahtjeva bez dugotrajnog sudskog postupka.

Sukladno ciljevima primjene odgojnih preporuka⁶ čl. 4., razvidno je da primjena modela: *Medijacija između žrtve i počinitelja* preusmjerava maloljetnog počinitelja kaznenog djela od redovitog kaznenog postupka, a u svrhu izbjegavanja negativnih efekata na ličnost maloljetnika, kao i na njegov razvoj. U kontekstu rada sa žrtvama i počiniteljima zločina, humanistička medijacija naglašava tri stvari koje nadopunjuju transformativno posredovanje:

- moć pripremnih sastanaka
- snaga prisutnosti medijatora
- moć razgovora između oštećenog i počinitelja (Umbreit, Lewis, 2015).

Također, valja naglasiti kako model Medijacija između žrtve i maloljetnog počinitelja omogućava maloljetniku da sagleda posljedice njegovog djela i preuzme odgovornost za počinjenje, čime se vrši direktan utjecaj na prestanak ponavljanja i činjenja kaznenih djela. Dakle, prednost modela je smanjenje recidivizma u odnosu na klasične sankcije, preventivan pristup, brže je i jeftinije rješavanje posljedica kaznenog djela, te se dolazi do uspostavljanja socijalnog mira i miroljubivog zajedničkog života u budućnosti.

⁶ Službene novine Federacije BiH, br. 11/15.

2.1. METODE U IZVANSUDSKOJ NAGODBI (MEDIJACIJA IZMEĐU ŽRTVE I POČINITELJA)

Postoji više metoda koje se koriste u izvansudskoj nagodbi, a najčešće se koristi Standardna metoda. Ako medijator smatra da bi za određeni postupak medijacije trebao primijeniti drugu metodu, on traži pristanak oštećenika i počinitelja kaznenog djela. Metode koje se koriste u izvansudskoj nagodbi su: Standardna metoda, koja predstavlja temelj izvansudske metode, dok svaka druga metoda ima pravila o načinu komuniciranja, sjedenja, o broju posrednika koji je provode i slično. Metode koje se koriste u izvansudskoj nagodbi, osim Standardne metode su:

- Metoda “Zrcala” najčešće se koristi kada medijator tijekom individualnog razgovora primijeti da je jedna strana povučena, zatvorena, introvertirana te ju je potrebno neprestano poticati na komunikaciju ili kad postoji veća razlika u komunikacijskim vještinama ili kada se uoči da jednoj strani predstavlja problem zajednički susret s drugom stranom. Tada se medijator odlučuje za primjenu ove metode kako bi se pri zajedničkom razgovoru sudionika uravnoteženo informirale obje strane (oštećenik i počinitelj). Metoda zrcala temelji se na osnovnoj „standardnoj“ metodi, tako da je medijator započinje koristiti u zajedničkom razgovoru koji je uslijedio nakon provedenih individualnih razgovora s počiniteljem i oštećenom stranom.
- Metoda “Tandem” koristi se na način da se medijator kroz individualne razgovore s obje strane odlučuje za primjenu ove metode, posebno ako procijeni da postoji značajna nelagoda ili strah od susreta oštećenika s počiniteljem (iako je pristao na zajednički susret) ili obrnuto te kako bi objema stranama omogućio kvalitetno slušanje priče druge strane bez veće nelagode. Veliki dio komunikacije odigrava se na neverbalnoj razini. Ova se metoda više koristi za situacijske konflikte. Ovdje je upečatljiv položaj sjedenja koji treba osigurati oštećeniku da u razgovoru s medijatorom nema vizualni kontakt s počiniteljem, dok posrednik stalno ima pogled na počinitelja i prati njegove tjelesne reakcije jer počinitelj sjedi nešto iza oštećenika, a dijagonalno prema medijatoru. Medijator oštećeniku i verbalno i neverbalno nudi dijalog, na razne načine potiče na razgovor. To zahtijeva puno iskustva, korištenje različitih komunikacijskih tehnika, intuicije i vještina.
- Metoda „Vodeničko kolo“ primjenjuje se kada se radi o grupi počinitelja nasuprot jednog oštećenika (rjeđe obrnuto). Pretežito je riječ o kaznenim djelima tuče, prijetnje i tjelesnih ozljeda. Provodi je medijator samostalno ili u paru s drugim medijatorom (posebice ako je grupa velika). Proces se odvija kroz tri faze (prva faza započinje individualnim razgovorom s oštećenikom i **to je jedina metoda kada se prvo razgovara s oštećenikom, a ne s počiniteljem**, druga faza usmjerena je na pozivanje svih počinitelja (istovremeno) i treća faza uključuje zajednički razgovor i odvija se u dvije faze.
- Metoda “Miješani parovi” najčešće se koristi za sukobe koji se odvijaju u bližem socijalnom okruženju (sustavu) i kod konflikata između osoba koje će i dalje ostati u kontaktu (npr. partneri, bivši partneri, prijatelji, susjedi, vršnjaci u školi, kolege na poslu...). Narušeni su odnosi (npr. prijatnja), a rjeđe se radi o materijalnoj šteti. Naglasak je na rješavanju konflikta između dviju strana, s ciljem da se ponovno uspostave dobri odnosi i dogovori način kako će se ophoditi jedno prema drugom u budućnosti. U ovoj metodi uvijek su prisutna dva medijatora (npr. jedino ako su stranke muško-ženski

par (partneri) i medijatori bi trebali biti u istom paru. Bitno je da oba medijatora rade timski i ujednačeno i posebno je važno da oboje poštuju i misle na sve razine komunikacije.

- Metoda “Poštar” je metoda koja se rijetko koristi u procesu izvansudske nagodbe iz razloga što ta metoda ne omogućava neposredan, već posredan „susret“ i „razgovor“ sudionika. A upravo je zajednički susret i neposredni kontakt, razgovor, dogovor i sporazum među sudionicima ključni čimbenik izvansudske nagodbe. Međutim, postoje situacije kada je oštećena osoba spremna na proces izvansudske nagodbe, ali ne i na suočavanje s počiniteljem. Obično se radi o jakim emocijama kada oštećenik procjenjuje da ne može i ne želi neposredan susret s počiniteljem. Za ovu metodu treba više vremena i dva medijatora
- Metoda “Pregovaranje oko uloga” ima za cilj promjenu ponašanja bez ulaženja u dublje aspekte osobnosti i eventualnih ranijih sukoba. Dakle, cilj je dopiranje do konkretnog sporazuma koji se poslije može kontrolirati. Temelji se na ravnopravnosti obje strane, odnosi se na buduće ponašanje. Pogodna je za konflikte među suradnicima na poslu, u obitelji, školi itd., odnosno, za osobe koje su u bliskom ili svakodnevnom kontaktu, no potrebno je govoriti/pisati o konkretnim ponašanjima, a ne općenito (prema: Koller-Trbović, Gmaz-Luški, 2006, str. 942).

Svaka od navedenih metoda je specifična i primjenjiva u određeno slučaju, no temelj svake navedene metode je Standardna metoda, koja se najčešće i koristi u izvansudskoj nagodbi.

2.2. EMOCIONALNO PORAVNANJE IZMEĐU ŽRTVE I POČINITELJA

Oprost je odlučno ugrađen u proces restorativne pravde, a implicitne dimenzije oprosta mogu povećati razumijevanje jedinstvene uloge u njezinome dijalogu. **Ovdje se izdvaja nekoliko dimenzija pojmova praštanja u restorativnoj pravdi:**

- Pusti li se negativna moć koja obično ometa traumu ili oslobađa gorčinu i osvetu, smanjuje se negativna motivacija koja niti isključuje niti uključuje pozitivne osjećaje prema počinitelju (McCullough, Fincham i Tsang, 2003).
- Restorativna pravda prepoznaje da se zločin razbija između ljudi i njihovih zajednica. To jest, zločin stvara ozljede. Ozljede stvaraju obveze. Pravda znači ispraviti stvari (McCullough, Fincham i Tsang, 2003, prema Zehr, 1980, 1985, 1990). Ovo načelo sugerira kako krajnji cilj restorativne pravde jeste zadržati vezu sa zajednicom. Opraštanje je u ovom kontekstu simbolično i izraženo kao spremnost da se proces prihvati kroz odgovornost, kajanje, popravljnje i oprost (VanOyen-Witvliet i dr., 2008, str. 23, prema Dickey, 1998).
- Dijalog restorativne pravde nema apsolutni standard za procjenu, je li došlo do oprosta i je li oprost moguć. Umjesto toga, presudna dimenzija opraštanja je da sudionik doživljava pomak u razumijevanju i odnosu prema drugoj osobi, samome sebi i svijetu. Mogućnost promjene zahtijeva otvoren stav kako bi se kretanje moglo dogoditi kao rezultat svake osobe koja utječe na drugu. Promjene su vjerojatne ako se potiče empatija i grižnja savjest, a smanjuje bijes i osveta (McCullough, 2001, prema Petrucci, 2002).

- Medijatori održavaju neutralnost prema oprostima kao ishodu. Potencijal za iskorištavanje žrtava u dijalozima restorativne pravde sugerira, da se oprost mora približiti poziciji nezainteresiranosti medijatora kako bi se zaštitio integritet dijaloga i sigurnost žrtve. Primjerice, navedeni cilj dijaloga restorativne pravde jest obnova sve tri stranke, odnosno žrtve, počinitelja i zajednice. Međutim, mnogi programi koriste dijalog restorativne pravde kao mehanizam koji će pomoći rehabilitaciji maloljetnih prijestupnika (Umbreit, 2008, prema Ashworth, 2000). Kako restorativna pravda ima svoje korijene u vjerskim i duhovnim tradicijama i vrijednostima opraštanja, kritičari brinu da bi restorativna pravda također mogla promicati pomirenje, opraštanje ili neku drugu manifestaciju pozitivnog gledišta kao propisani ishod, a ne uistinu poštivati jedinstvenost procesa svake žrtve. Umbreit i suradnici (2003) tvrde da dijalog restorativne pravde mora biti usidren u stvaranju sigurnog mjesta koje maksimalizira mogućnost uključenih strana da uđu u izravan dijalog o utjecaju zločina na njihove živote i njihovu zajednicu. Medijatori stoga trebaju čuvati emocionalnu sigurnost žrtve i priliku za autentični dijalog i ostati osobno de-investirani u ishodu, a ne podržati proces liječenja koji može uključivati promjenu stava prema počinitelju, što je inherentno pojmu opraštanja.
- Oprost je implicitan. Za mnoge pojedinačne žrtve, kao i “oproštenje” i “pomirenje” tumače se kao devalviranje njihove žrtve, ili kao da su njihova legitimna ljutnja i bijes neprimjereni (Murphy, 2002).
- Praštanje zahtijeva bilateralan proces. Dijalog restorativne pravde temelji se na pretpostavci da su žrtva i prijestupnik zajedno, dijelom, jer *svatko ima moć liječiti drugoga*. Opraštanje u kontekstu dijaloga restorativne pravde, dakle, neodvojivo je od dvostranog odnosa. U tom pogledu, dvostrani oprost, je put koji uključuje elemente i korake, a ne jednokratni događaj koji označava sve ili ništa.

Dakle, oprost u Restorativnoj pravdi je višeznačan i uvjetovan zaštitnom reakcijom protiv nametanja vjerske doktrine ili društvenog očekivanja i odnosi se na ukupnost djela. Oprost, u kontekstu restorativne pravde je derivat bilateralnog procesa koji zahtijeva da su žrtve i prekršitelji emocionalno dostupni jedni drugima. Pojava autentičnog praštanja zaštićena je posredničkom de-investigacijom u određenom ishodu i svijesti da je oprost opipljiv, a ne eksplicitan dio procesa (prema: Armour, Umbreit, 2004, str. 2-6). Prema tome, oprost i kajanje dovode se u direktnu vezu jer se na taj način dobiva emocionalno poravnanje obje strane.

ZAKLJUČNA RAZMATRANJA

Brojna istraživanja svjedoče o važnosti primjene modela restorativne pravde, to jest modela *medijacije između oštećenika i maloljetnog počinitelja kaznenog djela*, a osim njihove koristi od postupka, postoji korist i za zajednicu, na način da ovaj model smanjuje recidivizam.⁷ “Suvremeni kaznenopravni sistemi u svoje procedure sve više uključuju mnoge elemente građanskog prava – naknada štete, kompenzacija, restitucija, oprost. Različiti oblici restorativnih postupaka koji su zasnovani na reintegrativnom posramljivanju (medijacija, restorativne konferencije,

⁷ Usp. Bazemore, Umbreit, 2001: Stopa recidivizma bila je niža među počiniteljima kaznenih djela koji su sudjelovali u posredovanju nego među prijestupnicima koji nisu sudjelovali (18 % u odnosu na 27 %).

krugovi i sl.) su našli primjenu u mnogim oblastima društvenog života. Ovakav razvoj nago-
vještava da će granica između formalnih i neformalnih oblika socijalne kontrole kriminaliteta
sve više nestajati kako kriminal bude promatran prvenstveno kao konflikt između pojedinaca“
(Vasiljević-Prodanović, 2012, str. 484-485). Iako se na domaćem tlu malo koriste modeli resto-
rativne pravde, kao što su Obiteljska grupna konferencija i Medijacija između žrtve i počinitelja
kaznenog djela, praksa restorativne pravde zasnovana na reintegrativnom posramljivanju, tek
treba da pokaže rezultate u pogledu reduciranja recidivizma (Matthews, 2006, str. 6). Anketa o
pružateljima usluga žrtvama u Minnesoti, otkrila je da 91 % smatra da bi model medijacije žr-
tvama trebao biti dostupan u svakoj sudskoj oblasti jer se smatra važnim za žrtve kaznenog dje-
la (Bazemore, Umbreit, 2001, str. 3). Isto tako Koller-Trbović, Gmaz-Luški, (2006, str. 945-946)
navode kako su u istraživanju, a u odnosu na vrstu kaznenog djela, najzastupljenija kaznena
djela teške krađe (35%), zatim teške tjelesne ozljede (24%), krađe (19%), dok sa znatno manjim
sudjelovanjem slijede uništenje i otuđenje tuđe stvari, nasilničko ponašanje, izazivanje pro-
metne nezgode, dovođenje u opasnost života i imovine opće opasnom radnjom ili sredstvom,
prijetnja, tjelesna ozljeda, oduzimanje tuđe pokretne stvari, lažno prijavljivanje kaznenog djela,
te teška kaznena djela. Steyn, Lombard (2013, str. 336) navode, da općenito, žrtve i počinitelji
izražavaju visoku razinu zadovoljstva procesom posredovanja (prema: Mutter, Dugmore, 2008.,
Bonta i sur., 2006., Bradshaw i sur., 2006., McCold, Wachtel, 2000., Umbreit, Fercello, 1997.,
Cyr, 2005). Jedan od važnih kriterija za pružanje prilike kako oštećeniku tako i počinitelju ka-
znenoga djela, te koristi za zajednicu, jeste upućivanje predmeta na Izvansudsku nagodbu od
strane Tužiteljstva. Time se rasterećuje kaznenopravni sistem i omogućuje suprotnim stranama
postizanje sporazuma. Kako bi suprotne strane postigle sporazum, osim namirenja nastale šte-
te, važno je emocionalno poravnanje. Emocionalno poravnanje između suprotnih strana, ovisi
i o maloljetnikovom ličnom izvinjenju, u Uredbi o primjeni odgojnih preporuka⁸ čl. 18., stav (3)
stoji da „ukoliko tijekom postupka posredovanja oštećenik nije iz određenih razloga prihvatio
izvinjenje maloljetnika ili se maloljetnik nije izvinuo oštećeniku, tužitelj donosi naredbu o po-
kretanju pripremnog postupka, a sudac postupa po prijedlogu tužitelja za izricanje odgojne
mjere ili kazne maloljetničkog zatvora“. Dakle, to se dovodi u izravnu vezu s kajanjem malo-
ljetnika i s procjenom oštećenika koji može, i ne mora prihvatiti počiniteljevu ispriku. Svakako,
bez emocionalnog poravnanja nema niti uspješne provedbe Medijacije, jer je emocionalno po-
ravnanje ključni trenutak procesa i obostrani emocionalni profit nakon uspješnog zajedničkog
dijaloga, koji je rezultirao emocionalnim i ne nužno materijalnim dogovorom. Međutim, na do-
maćem tlu tek će se pokazati primjenjivost modela Medijacije između oštećenika i maloljetnog
počinitelja kaznenog djela. Stoga je perspektiva modela Medijacije između žrtve i maloljetnog
počinitelja kaznenog djela ponajviše vidljiva na primjeni temeljne Standardne metode. No, u
svakom slučaju to će se dogoditi tek kada Restorativna pravda iziđe iz teorijskih okvira, te zaživi
u praktičnoj kaznenopravnoj primjeni FBiH i DB FBiH.

⁸ (Službene novine Federacije BiH, br. 1/94, 8/95, 58/02, 19/03, 2/06, 8/06) u vezi sa članom 80. do 83.
Kaznenog zakona Federacije Bosne i Hercegovine, (Službene novine Federacije BiH, br. 36/03, 37/03,
21/04 i 18/05).

LITERATURA

- Armour M., Umbreit, M. (2004). The Paradox of Forgiveness in Restorative Justice, *Center for Restorative Justice and Peacemaking, An International Resource Center in Support of Restorative Justice Dialogue*, 1-14. Posjećeno 10. 2. 2018. URL: .
- Bazemore, G., Umbreit, M. (2001). A Comparison of Four Restorative Conferencing Models. *Juvenile Justice Bulletin U. S. Department of Justice*, 1-19. Posjećeno 18. 2. 2018. URL: <https://www.ncjrs.gov/pdffiles1/ojdp/184738.pdf>.
- Koller-Trbović, N., Gmaz-Luški, V. (2006). Primjena izvansudske nagodbe (medijacija) u pretkaznenom postupku prema maloljetnicima i mlađim punoljetnim osobama. *Hrvatski ljetopis za kazneno pravo i praksu*, 13 (2): 933-956.
- Murphy, J. G. (2002). Forgiveness, reconciliation and responding to evil: A philosophical overview, *Fordham Urban Law Journal*, Vol, 27 no. 5: (1353-1367). Posjećeno 15. 1. 2018. URL: <https://ir.lawnet.fordham.edu/cgi/viewcontent.cgi?article=2021&context=ulj>
- McCullough, M. E. (2001). Forgiveness: Who does It and How Do They Do It. *Sage Publications, Inc. on behalf of Association for Psychological Science*, Vol. 10. br. 6: 194-197. Posjećeno 18. 2. 2018. URL: <https://cpb-us-e1.wpmucdn.com/istianjinelearning.org/dist/d/10/files/2013/07/Forgiveness-Who-Does-It-and-How-Do-They-Do-It-1qoa95.pdf>.
- McCullough, M. E., Fincham, F. D., Tsang, J. (2003). Forgiveness, forbearance, and time: The temporal unfolding of transgression-related interpersonal motivations. *Journal of Personality and Social Psychology*, Vol. 84. br. 3: 540-557. Posjećeno 10. 2. 2018. URL: http://fincham.info/papers/trajectories_JPSP.pdf.
- Matthews, R. (2006). Reintegrative shaming and restorative justice: Reconciliation or divorce? (*Published in Aertson, I. Daems, T. and Robert, L. (eds) Institutionalizing Restorative Justice. Willan 2006*), 1-27. Posjećeno 25. 1. 2018. http://rogermatthews.net/images/papers/reintegrative_shaming_restorative_justice.pdf.
- Miroslavljević, A. (2010). Modeli restorativne pravde u svijetu za mlade u sukobu sa zakonom i pregled istraživanja njihove učinkovitosti. *Kriminologija i socijalna integracija*, Vol. 18. br. 1: 53-64.
- Miroslavljević, A., Koller-Trbović, N., Lalić-Lukač, D. (2010). Evaluacija uspješnosti izvansudske nagodbe u stručnoj službi za izvansudsku nagodbu. *Kriminologija i socijalna integracija*, Vol. 18. br. 2: 77-95.
- Petrucci, C. J. (2002). Apology in the criminal justice setting: Evidence for including apology as an additional component in the legal system. *Behavioral Sciences and the Law* Vol. 20., no. 4: 337-362.
- Steyn, F., Lombard, A. (2013). Victims' Experiences of Restorative Mediation: A developmental Social Work Perspective. *Social Work/Maatskaplike Werk*, Vol 49 no 3: 332-353. Posjećeno 18. 3. 2018. URL: https://repository.up.ac.za/bitstream/handle/2263/40115/SteynVictims_2013.pdf?sequence=1
- Umbreit, M. S., Vos, B., Coates, R. B., Brown, K. A. (2003). Facing violence: The path of restorative justice and dialogue. Monsey. New York: Criminal Justice Press.
- Umbreit, M. (2008). Victim Offender Mediation and Dialogue. *Center for Restorative Justice*

and Peacemaking, An International Resource Center in Support of Restorative Justice Dialogue Posjećeno 12. 1. 2018. URL: http://www.cehd.umn.edu/ssw/RJP/Projects/Victim-Offender-Dialogue/VOM_Conferencing/Victim_Offender_Mediation_%20&_%20Dialogue.pdf.

- Umbreit, M., Lewis, T. (2015). What Is A Humanistic Approach to Mediation? An Overview. *Center for Restorative Justice and Peacemaking, An International Resource Center in Support of Restorative Justice Dialogue, Research and Training University of Minnesota, School of Social Work*. Posjećeno 12. 1. 2018. URL: .
- *Uredba o primjeni odgojnih preporuka prema maloljetnicima, na temelju člana 19. stav I. Zakona o Vladi Federacije Bosne i Hercegovine, (Službene novine Federacije BiH, br. 1/94, 8/95, 58/02, 19/03, 2/06, 8/06) u vezi sa članom 80. do 83. Kaznenog zakona Federacije Bosne i Hercegovine, (Službene novine Federacije BiH, br. 36/03, 37/03, 21/04 i 18/05).*
- VanOyen-Witvliet. C. i dr. (2008). Retributive Justice, Restorative Justice, And Forgiveness: An Experimental Psychophysiology Analysis. *Journal of Experimental Social Psychology*, 1-44, Posjećeno 10. 3. 2018. URL: viewcontent.cgi?referer=https://www.google.ba/&http_sredir=1&article=2301&context=faculty_publications.
- Vasiljević-Prodanović, D. (2012). Reintegrativno posramljivanje: Neformalno sredstvo formalne socijalne kontrole kriminaliteta. *Beograd: Specijalna edukacija i rehabilitacija*, Vol. 11, br. 3: 483-502.
- *Zakon o postupku medijacije BiH (2004), Službeni glasnik BiH, br. 37/04.*

PERSPECTIVES OF THE MODEL: MEDITATION BETWEEN THE VICTIM AND THE JUVENILE PERPETRATOR OF THE CRIMINAL OFFENSE IN THE CRIMINAL JUSTICE SYSTEM OF THE FEDERATION OF BOSNIA AND HERZEGOVINA

Review Paper

Abstract

Reason for writing and research problem(s): The first steps to develop the Model: Meditation between the victim and the juvenile perpetrator of the criminal offense, were made thanks to the Federal Ministry of Justice and the Federal Ministry of Labor and Social Policy. Pursuant the Regulation on the Application of Educational Recommendations to Juveniles, article 49, and with the financial assistance of foreign aiders, UNICEF and Save the Children, a curriculum for the training of professional bodies of the guardianship authority was established on the acquisition of additional knowledge and skills to conduct mediation/mediation and application of educational recommendations and their execution.

Aims of the paper (scientific and/or social): In the Prevention of Juvenile Delinquency, Mediation Model: Victim Offender Mediation and Perpetrators of the criminal offense, focuses on the victim and community alike. Thus, the authors focus on establishing social peace, enabling emotional alignment between the victim and the perpetrator, solving the damage caused, and altering the behavior of the perpetrator, which promotes social control and also is goal of this work.

Methodology/Design: In order to achieve the goals of the work, it was necessary to conduct a focused theoretical study of the Model: Meditation between the victim and the juvenile perpetrator of the criminal offense, including and social and legal review of the rules that deal with this issue. In addition, the study covered the types of methods most commonly used in out-of-court settlements. The starting theoretical basis of work is based on the assumptions that emphasize the direct impact on the cessation of repetition and commission of criminal acts through emotional alignment, embedded in the restorative justice process itself.

Research/Paper limitation: The limitation of this research is reflected in the insufficient use and unwillingness of the relevant institutions to apply the Model: Meditation between the victim and the juvenile perpetrator of the criminal offense.

Results/Findings: The advantage of the model is emphasized through the reduction of recidivism in relation to classical sanctions, because the consequences of the criminal offense are resolved faster and cheaper, and is establish of social peace and peaceable common life in the future.

General Conclusion: In the conclusion was drawn to the possibilities and perspectives of the application of the Model: Meditation between the victim and the juvenile perpetrator of the criminal offense, in order to instigate Restorative Justice to go out

of the theoretical framework, in the practical criminal law enforcement of FBiH and DB FBiH.

Research/Paper Validity: : Model: Mediation between the victim and the juvenile perpetrator of the criminal offense in FBiH passed through the Education Program on the Acquisition of Special Knowledge and Continuing Professional Education and Training of Persons Working on Juvenile Offenses and Criminal Legal Protection of Children and Minors, which is initiated by Federal Ministry of Labor and Social policies of the FBiH in order to conduct mediation/mediation in the implementation of educational recommendations to juveniles in FBiH.

Key words: restorative justice, mediation, mediator

Podaci o autorima

Karolina Tadić-Lesko, doktorica je pedagoških znanosti, zaposlena kao Voditeljica u Savjetovalištu koje djeluje pri Ustanovi "Centar za socijalni rad Grada Mostara" Mostar. Certificirana je trenerica za „Obiteljsku grupnu konferenciju“, te za „Posredovanje i medijaciju u primjeni odgojnih preporuka i njihovog izvršenja. Sudjeluje u provođenju različitih preventivnih aktivnosti u odnosu na rizična ponašanja djece i mladeži, radi s rizičnim obiteljima, te sudjeluje u detekciji djece i mladeži s poremećajima u ponašanju. Piše i objavljuje stručne i znanstvene radove.

E-mail: karolinamos@gmail.com

Janja Milinković, doktorica je pravnih znanosti, zaposlena kao inspektorica u Ministarstvu zdravstva, rada i socijalne skrbi HNŽ. Certificirana je trenerica PRIDE obuke za udomitelje, te za „Posredovanje i medijaciju u primjeni odgojnih preporuka i njihovog izvršenja. Zaposlena je kao vanjski suradnik na Filozofskom fakultetu Sveučilišta u Mostaru na odsjeku za socijalni rad. Piše i objavljuje stručne i znanstvene radove.

E-mail: janja.milinkovic@gmail.com